

Ondersteuning bij sport & bewegingsactiviteiten

keuzevak op Groenewald Stein

Door de vernieuwing van het vmbo is het programma van Sport, Dienstverlening en Veiligheid van de radar geraakt. Daarop moest onderzocht worden hoe leerlingen basis en kader met affiniteit voor bewegen op een andere wijze konden worden bediend. Op Groenewald Stein zijn collega's zeer voortvarend aan de slag gegaan. Hun werkwijze en plan kan als een voorbeeld worden gezien.

TEKST EN FOTO FRANS MEIJERS EN RENÉ GRÖTERS

Alle leerlingen in het vmbo volgen bewegingsonderwijs of lichamelijke opvoeding (LO). Met het oog op aansluiting op vervolgoopleidingen kunnen basis- en kaderleerlingen op Groenewald Stein daarnaast het keuzevak Ondersteuning bij sport- en bewegingsactiviteiten (OSB) kiezen. Het nieuwe beroepsgerichte keuzevak wordt aangeboden binnen het profiel Zorg en Welzijn (Z&W). In LO6 en LO7 van 2016 verschenen eerder twee artikelen (deel 1 en 2) over sportieve leerarrangementen voor leerlingen in vmbo-bb/kb.

Het keuzevak OSB richt zich op leerlingen van de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-bb/kb) die getalenteerd zijn op sportief gebied en graag met én voor mensen willen werken. Ze hebben passie voor bewegen en sport en vinden het leuk om anderen daartoe te verleiden. Het doel van het programma is niet om van leerlingen betere sporters te maken, maar om ze te stimuleren bewegingsactiviteiten voor anderen te organiseren en begeleiden. Anderen te laten genieten van sport, vooral bij specifieke doelgroepen, wat héél andere vaardigheden en competenties vraagt dan zelf goed te zijn in sporten.

Bij het keuzevak OSB worden eenvoudige regelende taken aangeleerd én uitgevoerd. De leerlingen worden bewuster van de keuze voor een vervolgopleiding sport en bewegen.

De historie (kort) van het vernieuwde vmbo

In april 2011 heeft het ministerie van OCW de Beleidsbrief: op weg naar een toekomstbestendig vmbo, de deur uit gedaan. Hiermee werd

een vernieuwing van het vmbo ingezet, waarbij de beroepsgerichte programma's vereenvoudigd, verduidelijkt en geactualiseerd dienden te worden. In augustus van dat jaar werd de projectopdracht afgegeven en kon men van start gaan in de richting van een vernieuwd vmbo. In 2012 werd de structuur van de examenprogramma's vastgesteld en in 2013 volgden de eerste conceptexamenprogramma's. In augustus 2013 werd er een start gemaakt met enkele pilotscholen (1e tranche). In 2014 werden de conceptexamenprogramma's herzien en werd in augustus gestart met de 2e tranche pilotscholen.

2015 stond in het teken van een veldraadpleging en regionale bijeenkomsten. In dit jaar vonden tevens de eerste centrale examens van de pilots 1e tranche plaats. In 2016 volgden de definitieve wetgeving rond de profielen vmbo en de centrale examens van de 2e tranche pilots. Vanaf 1 augustus 2016 trad de wet Regeling profielen in het vmbo in werking en werd er een start gemaakt met de nieuwe examenprogramma's in klas 3.

Groenewald en de keuze voor het vernieuwde vmbo

Een van de docenten Zorg & Welzijn was vanaf het begin heel nauw betrokken bij de vernieuwing. Zij heeft haar collega's van Zorg & Welzijn op onze school geïnformeerd en heeft collega's van eventuele keuzevakken op de hoogte gebracht van de vernieuwing.

Zo ook de docenten LO, die in november 2014 betrokken werden bij het keuzevak Sport & Bewegen. Formeel is de naam van dit keuzevak later veranderd in Ondersteuning bij sport- en bewegingsactiviteiten (OSB). Een

▲ De eerste groep OSB Groenewald cohort 2016-2017 (Foto René Gröters)

van de docenten LO heeft de ontwikkeling van het keuzevak nauwgezet gevolgd en heeft in 2014 naar de rest van de sectie LO een voorstel gedaan om het keuzevak als een Sport+ project aan te bieden voor zowel leerjaar 3- en 4-vmbo als ook voor leerjaar 4- en 5-havo en -vwo. Het project was destijds gericht op de lessen Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV) op vmbo en de lessen Bewegen, sport en maatschappij (BSM) op havo/vwo. Zo zou een koppeling gemaakt kunnen worden met de vernieuwing van het vmbo.

Omdat onze school een groeischool was en er geen ruimte (accommodatie) was om dit project verder uit te werken, werd het project in de koelkast gezet. In januari 2016 werd het weer actueel doordat de vernieuwing van het vmbo binnen onze school gestalte moest krijgen. Het project werd opgepoetst, aangepast en ingediend bij de directie.

De sectordirecteur vmbo heeft dit opgepakt en is met de initiatiefnemer van de sectie LO aan de slag gegaan om te brainstormen hoe het plan gestalte zou moeten krijgen.

Informatiebijeenkomst van de KVLO en SLO

Op 24 mei 2016 werd in Zeist door de KVLO en SLO een bijeenkomst "Wat doet de LO-docent in het vernieuwde vmbo-bb/kb?" gehouden. Twee docenten LO van Groenewald, kartrekkers bij de vernieuwing in het vmbo, mochten van de directie naar deze bijeenkomst. We waren nieuwsgierig hoe andere scholen de

invoering van het vernieuwde vmbo hadden opgepakt.

Op deze avond werd duidelijk dat er nog veel onduidelijk was en dat veel docenten LO, maar vooral ook de schooldirecties ermee worstelden hoe een en ander vorm moest gaan krijgen. Voor ons als docenten LO was de avond wél verhelderend; we constateerden dat we niet te veel moesten afwachten, maar direct aan de slag moesten gaan. Niet te veel praten, maar vooral een goed plan neerzetten waar de school, de docenten LO, de docenten Zorg & Welzijn, maar vooral de leerlingen van vmbo-bb/kb iets positiefs aan hebben (win-win-win-situatie creëren). En waar de directie en de sectie Z&W niet om de docenten LO heen konden.

Bij terugkomst hebben wij als docenten LO de dag erna dan ook meteen met de sectordirecteur vmbo en de algemeen directeur aan tafel gezeten om onze bevindingen te bespreken. Zij waren onder de indruk van ons enthousiasme en onze bereidheid om een forse investering in de ontwikkeling van het keuzevak OSB te doen.

We kregen dan ook al snel de goedkeuring en carte-blanche om de ontwikkeling in gang te zetten.

Aan de slag

Zo gezegd en dan ook maar meteen aan de slag. We hebben eerst de deeltaken in een tijdschema gezet (hoeveel tijd is nodig voor de afzonderlijke deeltaken?). Vervolgens is het PTA geschreven. Vanaf mei tot en met de

zomervakantie hebben de twee kartrekkers de taken verdeeld en een concrete invulling per deeltaak gemaakt. Na de zomervakantie hebben de twee docenten bij elkaar gezeten en het programma geoptimaliseerd zodat het plan eenvoudig, efficiënt uitgevoerd zou kunnen worden. In oktober hebben we het uitgewerkte plan gepresenteerd aan de sectie LO en met heel kleine aanpassingen gepresenteerd aan de directie.

Tweede informatiebijeenkomst van de KVLO en SLO

Op 29 november 2016 zijn de betrokken docenten LO nog een keer naar de bijeenkomst "Wat doet de LO-docent in het vernieuwde vmbo-bb/kb?" gegaan, om te kijken hoe ver andere scholen in hun ontwikkeling waren. We wilden leren van de informatie en ervaringen delen om zo tot het optimaliseren van ons plan te komen. Tot onze verbazing waren er nog veel scholen die wel al iets hadden, maar nog geen concrete uitwerking hadden. Wij waren de enige school die een concreet plan klaar had. We hebben ons plan dan ook daar gepresenteerd aan een positief-kritisch publiek. Ons compleet uitgewerkte plan hebben we via de e-mail nagestuurd.

Voorlichting leerlingen

Op 4 november 2016 zijn tijdens een vergadering onder leiding van de sectordirecteur vmbo en alle betrokken docenten acht beroepsgerichte keuzevakken voor leerjaar 3 van vmbo-bb/kb vastgesteld.

De leerlingen werden ingelicht op dinsdag 22 november 2016. Vervolgens hebben zij het uitgereikte keuzeformulier ingevuld. Op dezelfde dag is 's avonds een informatieavond voor ouders/verzorgers en leerlingen gehouden.

Op maandag 28 november zijn alle definitieve keuzeformulieren ondertekend, met de keuze voor vijf keuzevakken (één reserve-keuzevak) met een motivatie voor ... "ik zou graag naar de vervolgopleiding willen", en ingeleverd bij de teamleider. De teamleider heeft een totaaloverzicht (schema van uitvoering) gemaakt van alle keuzevakken.

Voor OSB betekende dit dat 22 van de in totaal 63 leerlingen (16 meisjes en 6 jongens) dit jaar het keuzevak gekozen hebben.

Start keuzevak januari 2017

Een keuzevak heeft een studieomvang van 100 uur. Op onze school is gekozen om te gaan werken met twee lange perioden van twaalf weken waarin de leerlingen twee keuzevakken van elk zes lessen volgen. Per keuzevak worden dus 72 contacturen ingeroosterd en 28 uren voor de leerlingen om huiswerkopdrachten, praktijkopdrachten en dergelijke voor te

bereiden en uit te werken. Om daadwerkelijk aan de slag te kunnen gaan, moest nog wel het accommodatieprobleem opgelost worden. Na vele telefoontjes en mailtjes hebben we uiteindelijk het probleem kunnen oplossen door als gast op de dinsdag de sporthal en een theorie-lokaal van een school in de directe omgeving te gaan gebruiken en op de woensdag een sportzaal in een naburig dorp. Dit betekent voor het rooster dat de leerlingen en de betrokken docenten een hele middag uitgeroosterd worden. Het vijfde lesuur wordt gebruikt voor vervoer naar de betrokken locatie, het zesde lesuur wordt theoretisch ingevuld en het zevende en achtste lesuur worden praktisch ingevuld. De door de begeleidende docenten LO gemaakte boekjes zijn, na goedkeuring van de directie, uitgeprint en aan de ingeschreven leerlingen overhandigd.

De eerste indrukken

We zijn nu, als dit artikel geschreven wordt, een tiental weken onderweg in het programma OSB en we kunnen na een kort eerste evaluatiemoment spreken van een succesvolle start. De betrokken docenten zijn onverminderd enthousiast, de leerlingen zijn erg enthousiast en zelfs zo enthousiast dat ze hun eigen docent LO al vragen of ze mogen meehelpen in de reguliere lessen LO! Sommigen zijn ook al druk bezig met hun vereniging of stage om het een en ander te regelen. Kortom, het geeft een enorme boost waarbij leerlingen en hun omgeving geënthousiasmeerd worden. Ook voor hun vervolgopleiding in het mbo kunnen ze het keuzevak OSB goed gebruiken. De groei van hun persoonlijke ontwikkeling kunnen ze opnemen in hun portfolio (LOB) en in het mbo wederom gebruiken!

Als docenten hebben wij in ons opgestelde plan wél al enige wijzigingen aangebracht om het programma te optimaliseren. Het moet een flexibel curriculum zijn waarin ook leerlingen hun eigen inbreng kunnen hebben.

Tot slot

Voor meer informatie over sportieve leerarrangementen in vmbo-bb/kb zie de handreiking van SLO: Sportieve leerlingen in vmbo-bb/kb. De handreiking is te downloaden op <http://bewegingsonderwijs.slo.nl/themes/beweeg-en-sporttalent/sportklassen-onderbouw-vo/sportieve-leerarrangementen>

Op 26 september verzorgt SLO hierover een gezamenlijke bijscholing voor docenten LO en Zorg & Welzijn. Voor meer informatie en aanmelding zie <https://bijscholingvmbo.nl/cursussen/sportieve-leerarrangementen-in-bovenbouw-vmbo-bbkb/>

Mocht je naar aanleiding van dit artikel over hoe Groenewald het keuzevak Ondersteuning van sport & bewegingsactiviteiten geïmplementeerd heeft, vragen en/of opmerkingen hebben, dan kun je ons mailen:

Frans Meijers en René Gröters zijn beide docent op SG Groenewald Stein

Contact

f.meijers@groenewald.nl
r.groeters@groenewald.nl

Kernwoorden

keuzevak, vernieuwd vmbo-bb/kb, curriculum